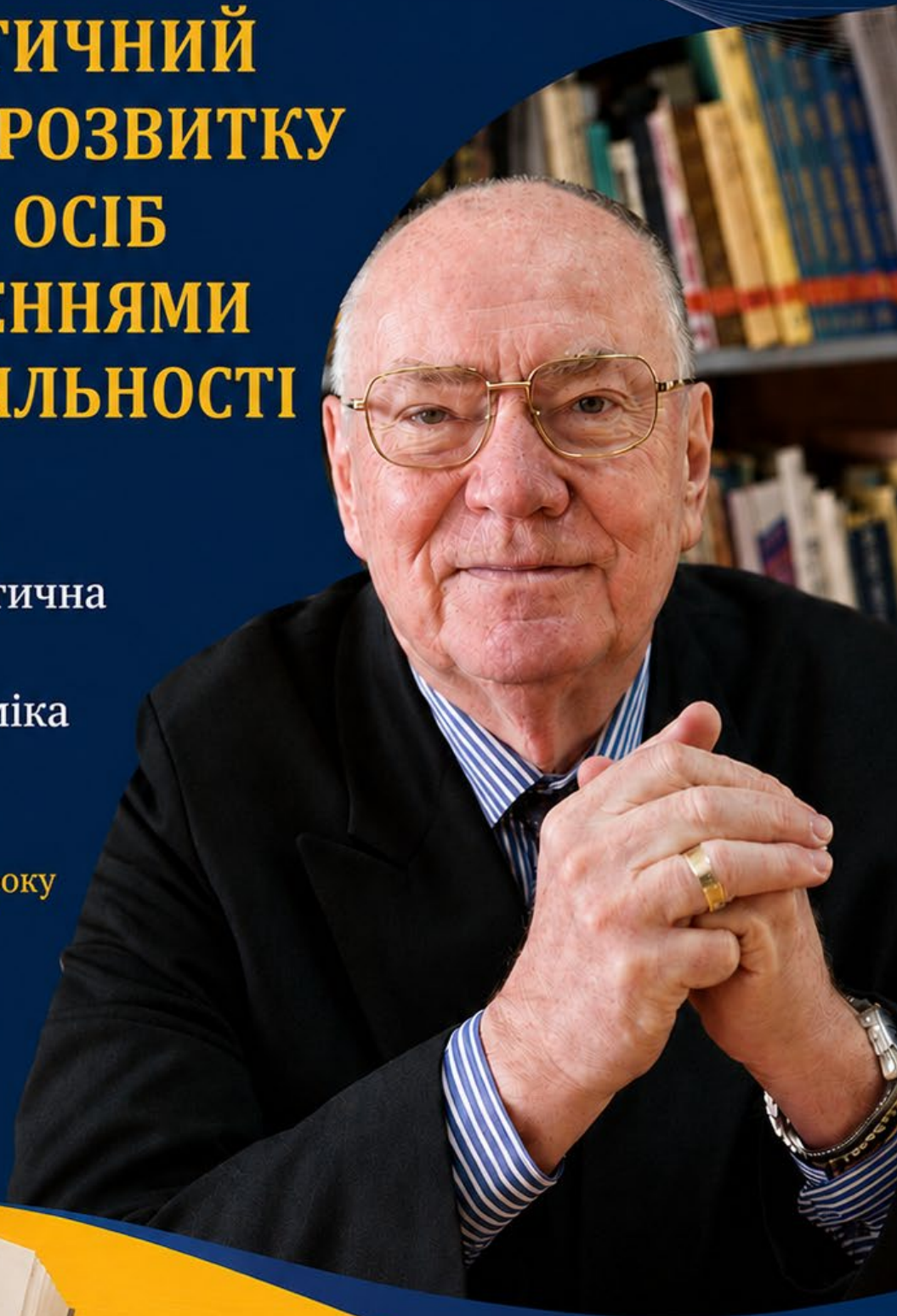
СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД У РОЗВИТКУ ТА ОСВІТІ ОСІБ З ОБМЕЖЕННЯМИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

І Міжнародна науково-практична конференція пам'яті академіка В.М. Синьова

13-14 березня 2026 року

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

УДК 378.091.3-056.2/.3:007.2]:005.745

Збірник матеріалів конференції рекомендовано до видання рішенням Вченої Ради факультету спеціальної освіти та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (Протокол № 6 від 28 квітня 2026 року)

Рецензенти:
О.В. Чеботарьова **–** доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України
Л. М. Руденко **–** доктор психологічних наук професор, завідувач кафедри спеціальної психології факультету спеціальної освіти та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

За редакцією:
І.С. Маркусь – кандидата педагогічних наук, доцента, декана факультету спеціальної освіти та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, президента громадської організації «Українська асоціація корекційних педагогів».
І.О. Сасіної – кандидата психологічних наук, доцента, завідувача кафедри освітньої реабілітації осіб з порушеннями зору факультету спеціальної освіти та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

ISBN 978-966-931-359-1

Синергетичний підхід у розвитку та освіті осіб з обмеженнями життєдіяльності: збірник матеріалів **І Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка В.М. Синьова (13-14 березня 2026 року)** / за редакцією І.С. Маркусь, І.О. Сасіної. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2026. 358 с. Електронне видання

УДК 378.091.3-056.2/.3:007.2]:005.745

Повну відповідальність за зміст, підбір, точність наведених матеріалів, цитат, статистичних даних, відповідної галузевої термінології, власних імен, джерел інформації, орфографію, плагіат та іншу інформацію, яка використана у публікаціях, несуть автори опублікованих праць

ISBN 978-966-931-359-1

© Факультет спеціальної освіти та соціальної політики, 2026
© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2026

В. М. Шевченко
доктор педагогічних наук,
професор кафедри сурдопедагогіки та сурдопсихології
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова (місто Київ)
О. Лещенко
здобувач вищої освіти
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова (місто Київ)

РОЗВИТОК ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ ЗАСОБОМ МУЗИКИ

Проблема розвитку дітей з порушеннями слуху є актуальною в сучасній спеціальній освіті та інклюзивному навчанні. Порушення слуху впливає на формування мовлення, мислення та соціальних навичок. В умовах розбудови інклюзії в Україні особливого значення набуває пошук ефективних засобів корекційно-розвиткової роботи. Одним із таких засобів є музика, яка може бути дієвим засобом розвитку для дітей із частковою або повною втратою слуху.

Сприйняття музики у дітей з порушеннями слуху має специфічні особливості. Діти з порушеннями слуху можуть мати не лише зниження гучності, а й спотворення звуків, що ускладнює розуміння мовлення та музики. Вони сприймають музику не лише через слуховий аналізатор, а й через інші канали: тактильний, зоровий та руховий. Важливу роль відіграє вібраційна чутливість. Діти можуть відчувати музичні коливання через поверхню інструментів, підлогу, повітря та ударних інструментах, які створюють низькочастотні вібрації. Якщо дитина не чує, для орієнтації вона використовує зоровий та руховий аналізатори. Спостереження за виконанням музики, рухами піаніста, клавіатурою допомагає уточнювати слухові і тактильні відчуття. [4, с. 191-192; 3]

Робота з дітьми з порушеннями слуху потребує мультисенсорного підходу. Використання мови жестів, візуальних засобів, рухів і тактильних відчуттів дозволяє забезпечити доступність музичної діяльності для кожної дитини. [3]

Одним з напрямів впливу на емоційну сферу дитини з порушенням слуху є музикотерапія. Вона є складовою частиною психолого-педагогічних і психотерапевтичних методик, завдання яких – збереження психічного здоров’я та запобігання емоційним розладам. Музикотерапія сприяє зменшенню тривожності та внутрішнього напруження, покращенню емоційного стану дитини, розвитку спілкування та взаємодії з іншими, формуванню впевненості в собі, розвитку уваги, пам’яті та мислення. У роботі з дітьми використовуються різноманітні форми діяльності: ритмічні вправи та рухливі ігри, групові музичні вправи, дихальні вправи під музику, релаксація, гра на інструментах, музичне малювання, пантоміма та рухова драматизація. [4, с. 190-191; 2, с. 2; 1]

Дослідження доводять тісний зв’язок між музичною діяльністю та розвитком мовленнєвих навичок. Музичні заняття покращують обробку звуку,

стимулюють розвиток мовлення та читання, сприяють формуванню слухової уваги й пам’яті. Спів знайомить дітей з природними вокальними ритмами, інтонацією та акцентуацією голосних. [6]

Для ефективного використання музики у розвитку дітей із порушеннями слуху рекомендується починати музичні заняття з раннього віку, синхронізувати рухи з музикою, використовувати багато повторень та наочні матеріали. Важливо, щоб діти бачили рухи губ, коли ви співаєте. Це допомагає поєднувати слухову інформацію з артикуляцією. Рекомендується використовувати маленькі музичні інструменти, візуалізацію текстів пісень, різні гри та залучати дітей до музичної діяльності в невеликих групах. [5; 3; 1]

Таким чином, музика виступає ефективним інструментом корекційно-розвиткової роботи, що сприяє дітям з порушенням слуху повноцінній інтеграції у суспільство та розкриттю внутрішнього потенціалу.

Список використаних джерел

1. Музикотерапія як метод корекційної роботи з дітьми з ООП. URL: https://vseosvita.ua/library/muzykoterapiia-iak-metod-korektsiinoi-roboty-z-ditmy-z-oop-902839.html
2. Музична терапія у роботі з дітьми в інклюзивному середовищі. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/711743/1/%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F.pdf
3. Особливості роботи музичного педагога з дітьми з порушеннями слуху. URL: https://orffcourse.org.ua/lections/7
4. Сотнікова О. П. Використання музикотерапії у роботі з дітьми з порушенням слуху / Актуальні питання спеціальної, інклюзивної і здоров’язбережувальної освіти : зб. наук. пр. [матеріалів круглого столу 20 жовт. 2022 р.] / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди [та ін. ; за заг. ред. Ю. Д. Бойчука]. Харків, 2022. С. 189–192. URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/9344
5. Ritva Torppa, Minna Huotilainen, Why and how music can be used to rehabilitate and develop speech and language skills in hearing-impaired children, Hearing Research, Volume 380, 2019, Pages 108-122, ISSN 0378-5955, https://doi.org/10.1016/j.heares.2019.06.003. (https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378595518301783)
6. Why Music Exposure is Essential for Children with Hearing Loss. URL: https://www.clarkeschools.org/clarke-speaks-up/music-exposure/